

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ” โดยวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ อาจารย์ปกติและอาจารย์การศึกษาพิเศษ เฉพาะฝ่ายมัธยมศึกษาของโรงเรียนจิตรลดา จำนวน 60 คน

สรุปผลการศึกษา

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนจิตรลดาและบทบาทหน้าที่ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระคุณต่อโรงเรียนจิตรลดาอย่างหาที่สุดมิได้ ทรงบริหารและทรงอุปการะโรงเรียนทุกด้าน ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ทรงมีพระราชโอรสเพื่อเป็นแนวทางหลักสำหรับอาจารย์ปฏิบัติ ความว่า ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนในด้านการสอน และการปฏิบัติตน ครูต้องมีสำนึกใน ความเป็นครู ต้องมีความยุติธรรม มีระเบียบวินัย ต้องเสียสละ ทำงานหนัก ซื่อสัตย์ มีเหตุผล มี ความเมตตาและเข้าใจปัญหาของนักเรียน ขอให้ครูส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ ของนักเรียน เพื่อเป็นรากฐานของการเรียนที่ดีในอนาคตอีกทั้งฝึกฝนอบรมให้นักเรียนได้รับความรู้ ตามสมควรแก่อัธยาศัย นอกจากนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์บริหาร โรงเรียนพระราชทานพระราชโอรสการบริหารโรงเรียนเพิ่มเติม สรุปความรู้ว่า โปรดส่งเสริมด้าน วิชาการ การอ่าน การค้นคว้าของครูและนักเรียน และโปรดให้ครูผู้สอนและฝ่ายแนะแนวแก้ปัญหา ของนักเรียนแต่ละคนโดยเฉพาะ และติดตามนักเรียนแม้ว่านักเรียนจะออกจากโรงเรียนจิตรลดาไป แล้วก็ตาม อาจารย์จิตรลดาทุกคนจึงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น ตลอดจนยินดี และเต็มใจเสียสละร่างกาย แรงใจ และสอนนักเรียนโรงเรียนจิตรลดาอย่างทุ่มเท

อาจารย์การศึกษาพิเศษมีหน้าที่สอนเด็กพิเศษ ให้ได้รับความรู้ด้านการเรียนการสอน ตามศักยภาพของเด็กพิเศษแต่ละคน รวมทั้งเป็นผู้ดูแลเด็กพิเศษอย่างใกล้ชิด และช่วยแก้ปัญหา

แก่เด็กพิเศษในทุกด้าน นอกจากนี้ก็ต้องประสานงานกับจิตแพทย์ นักการศึกษาพิเศษ และผู้ปกครองของเด็กพิเศษอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 78.3 ช่วงอายุ 22-30 ปี ร้อยละ 40.0 อายุน้อยที่สุด คือ 22 ปี อายุสูงสุด คือ 69 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 38.03 ปี ส่วนใหญ่ได้รับการสรรหาจากบุคคลภายในเป็นผู้แนะนำหรือฝากเข้า ร้อยละ 50.0 เป็นอาจารย์สอนเฉพาะเด็กปกติ ร้อยละ 45.0 ใกล้เคียงกับอาจารย์ที่สอนทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษ ร้อยละ 43.3

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 70.0 ส่วนใหญ่จบการศึกษาด้านการสอน ร้อยละ 56.7 และร้อยละ 3.3 หรือ 2 คนที่จบด้านการสอนเด็กพิเศษโดยเฉพาะ โดยที่ผลของภูมิหลังด้านการศึกษาส่งผลต่อการเป็นอาจารย์การศึกษาพิเศษปานกลาง ร้อยละ 48.3 กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์สอนอยู่ระหว่าง 1-10 ปี ประสบการณ์น้อยที่สุด คือ 6 เดือน ประสบการณ์สูงสุด คือ 45 ปี ประสบการณ์เฉลี่ย 13.65 ปี

การพัฒนาการสอนของกลุ่มตัวอย่างมี 4 วิธี วิธีเข้ารับความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการสอนมากที่สุด คือ การอบรม/สัมมนา ร้อยละ 68.5 รองลงมา คือ การได้รับการแนะนำจากอาจารย์ที่มีประสบการณ์ ร้อยละ 49.3 ใกล้เคียงกับการค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือและเอกสาร ร้อยละ 42.7 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่า ผลของการรับความรู้เพิ่มเติมส่งผลต่อการทำหน้าที่อาจารย์การศึกษาพิเศษปานกลาง ร้อยละ 51.7

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ แบ่งเป็น 3 ด้าน โดยมีลำดับดังนี้

1. ด้านภูมิรู้ กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษด้านภูมิรู้มีความสำคัญมาก ($\bar{X} = 2.88$) โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกว่า อาจารย์การศึกษาพิเศษต้องสามารถสอนเรื่องยากและซับซ้อนให้เป็นเรื่องง่ายที่เข้าใจได้ ร้อยละ 98.3 รองลงมา คือมีวิธีการสอนที่สร้างสรรค์ ร้อยละ 91.7 เท่ากันกับมีการสอนได้สนุก และมีวาทศิลป์โน้มน้าวเด็กพิเศษ

2. ด้านภูมิฐาน กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ ด้านภูมิฐานมีความสำคัญมาก ($\bar{X} = 2.87$) โดยส่วนใหญ่ เห็นด้วยมากกว่าอาจารย์การศึกษาพิเศษควรเข้าใจสภาวะและปัญหาของเด็กพิเศษได้อย่างดีที่สุด ร้อยละ 96.7 ใกล้เคียงกับการรับฟังปัญหาจากผู้ปกครองของเด็กอย่างเข้าใจ ร้อยละ 95.0 และมีความพร้อมในการประสานงานกับจิตแพทย์ และนักการศึกษา ร้อยละ 90.0

3. ด้านภูมิธรรม กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ ด้านภูมิธรรมมีความสำคัญมาก ($\bar{X} = 2.81$) โดยส่วนใหญ่ เห็นด้วยมากกว่าอาจารย์การศึกษาพิเศษต้องมีใจรักในการสอนอย่างแท้จริง ร้อยละ 93.3 รองลงมา คือ มีความต้องการที่แท้จริงในการช่วยเหลือเด็กพิเศษอย่างจริงจัง ร้อยละ 91.7 ใกล้เคียงกับต้องทุ่มเทการสอนอย่างทุ่มเท ร้อยละ 90.0

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ลำดับของอาจารย์การศึกษาพิเศษ ได้แก่ ลำดับที่ 1 คือ ช่างสังเกต มีเมตตา อุดม จิตใจดี ใจเย็น เสียสละ พร้อมเป็นผู้ให้ และให้เวลาแก่เด็กพิเศษได้เต็มที่ (ร้อยละ 96.7) ลำดับที่สอง คือ ความความเข้าใจสภาวะธรรมชาติ พฤติกรรม และพัฒนาการของเด็กพิเศษอย่างแท้จริง (ร้อยละ 78.3) ลำดับที่สาม คือ มีใจรักในการสอน และรักที่จะช่วยเหลือเด็กพิเศษอย่างจริงจังและจริงใจโดยไม่หวังผลตอบแทน อีกทั้งต้องมุ่งมั่น ทุ่มเท และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ (ร้อยละ 51.7) ลำดับที่สี่ คือ วิธีการสอนเด็กพิเศษอย่างแท้จริง มีเทคนิคการสอนเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้และสนุกกับการเรียน (ร้อยละ 45.0) ลำดับที่ 5 แยกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 มีบุคลิกภาพที่ดี และพูดจาไพเราะ ประเด็นที่ 2 เป็นที่พึ่งของเด็กพิเศษ รับฟังและช่วยแก้ไขปัญหาลูกให้เด็กพิเศษ รวมทั้งทำให้เด็กไว้วางใจ ประเด็นที่ 3 คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถประสานงานกับจิตแพทย์ รวมทั้งให้คำปรึกษากับผู้ปกครองของเด็กพิเศษได้ ประเด็นสุดท้าย คือ มีวาทศิลป์ในการโน้มน้าวใจเด็กพิเศษ (ร้อยละ 25.0)

2. บทบาทของโรงเรียนที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ คือ โรงเรียนจัดอบรม สัมมนาอย่างต่อเนื่องโดยจัดผู้เชี่ยวชาญ และวิทยากรที่มีความรู้ด้านเด็กพิเศษมาบรรยายพิเศษ พร้อมจัดอาจารย์ทั้งอาจารย์ปกติและอาจารย์การศึกษาพิเศษ

ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องเทคนิคการสอน รวมถึงอำนวยความสะดวกให้อาจารย์ในการผลิตสื่อการสอน และหนังสือเรียนเพิ่มเติม ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญและให้อิสระทางความคิดและการทำงานแก่อาจารย์การศึกษาพิเศษมากขึ้น ให้กำลังใจ รับฟังปัญหา ช่วยแก้ไขปัญหาและเพิ่มค่าตอบแทนและสวัสดิการให้แก่อาจารย์การศึกษาพิเศษด้วย กอปรกับโรงเรียนจัดกลุ่มในการเรียนและการประเมินผลเด็กพิเศษแยกจากเด็กปกติ เพื่อให้การสอนของอาจารย์การศึกษาพิเศษมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดกลุ่มแยกเรียนนี้ยังช่วยสนับสนุนการประสานงานระหว่างอาจารย์การศึกษาพิเศษ จิตแพทย์ และผู้ปกครองของเด็กพิเศษให้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น โดยประชุมร่วมกันทุก 2 สัปดาห์หรือเดือนละ 2 ครั้ง

3. การส่งเสริมและแนะแนวทางพัฒนาการสอนที่ได้รับจากเพื่อนอาจารย์ คือ เพื่อนอาจารย์ช่วยแนะแนวการสอน แนะนำหนังสือ และผลงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษให้ค้นคว้าเพิ่มเติม ร้อยละ 31.6 รองลงมา คือ การแบ่งปันประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม ร้อยละ 28.5 ใกล้เคียงกับ การช่วยสังเกตลักษณะและพฤติกรรมของเด็กพิเศษ ร้อยละ 25.0

4. การวางแผนในอนาคต หากจำเป็นต้องเป็นอาจารย์การศึกษาพิเศษและมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า หากจำเป็นต้องเป็นอาจารย์การศึกษาพิเศษจะศึกษาจากตำรา เอกสาร และสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กพิเศษเพิ่มเติม ร้อยละ 35.0 รองลงมา คือ เตรียมความพร้อมในการสอน และศึกษาเทคนิคการสอนเด็กพิเศษ ร้อยละ 26.6 ใกล้เคียงกับการศึกษาและเรียนรู้พฤติกรรม สภาวะ และข้อมูลของเด็กพิเศษ ร้อยละ 23.3

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ประวัติการศึกษา ด้านการศึกษาที่จบประสบการณ์ การสรรหา และความรู้เพิ่มเติมไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษทั้งด้านภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ควรกระตุ้นและผลิตอาจารย์การศึกษาพิเศษที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการ สอนและช่วยเหลือเด็กพิเศษอย่างแท้จริง พร้อมทั้งมีศักยภาพเพียงพอเป็นครูที่ดี โดยเพิ่มสาขา การศึกษาพิเศษ ในคณะครุศาสตร์หรือคณะศึกษาศาสตร์ เนื่องจากปัจจุบันเด็กพิเศษมีจำนวน มากขึ้น ส่งผลให้เด็กพิเศษต้องเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วม ซึ่งถ้าอาจารย์ที่สอน ไม่ได้มีความรู้ด้านเด็กพิเศษอย่างแท้จริง เด็กพิเศษก็จะไม่ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่าง เต็มที่ นอกจากนี้อาจมีการจัดหลักสูตรระยะสั้นสำหรับอาจารย์ที่สอนเด็กพิเศษอยู่แล้ว แต่ไม่ได้ จบด้านการสอนเด็กพิเศษโดยตรง เพื่อให้อาจารย์ได้รับความรู้เพิ่มเติมตามเนื้อหาหลักและเป็น อาจารย์การศึกษาพิเศษเต็มตัว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

โรงเรียนส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์การศึกษาพิเศษที่มีอยู่ได้อย่างดีแล้ว แต่ทั้งนี้ โรงเรียนควรห่วงใยและให้ความสำคัญกับอาจารย์การศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง ในทั้ง 3 ด้าน เช่น ด้านภูมิรู้ ควรจัดให้มีการอบรม/สัมมนาเชิงปฏิบัติการอยู่ตลอดเวลา เพื่อมีความรู้ที่เหมาะสม มากยิ่งขึ้น ด้านภูมิธรรม ควรปลูกจิตสำนึกให้มีคุณธรรม จรรยาบรรณ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ นักเรียนด้านภูมิฐาน ควรชี้แจงการแต่งกายที่เหมาะสมสำหรับอาจารย์ที่เข้าใหม่ และควรจัดให้มี การประสานงานกับจิตแพทย์ นักการศึกษาพิเศษ และผู้ปกครองทุก ๆ 2 สัปดาห์

นอกจากนี้โรงเรียนควรรับอาจารย์ที่จบด้านการสอนเด็กพิเศษโดยตรงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอาจารย์ที่จบด้านการศึกษาพิเศษโดยตรงสามารถนำหลักการจากที่เรียนมาจัดกิจกรรม สำหรับสอนเด็กพิเศษได้เหมาะสม แต่โรงเรียนมีอาจารย์ที่จบด้านดังกล่าว เพียงร้อยละ 3.3 หมายถึง มีอาจารย์ 2 คนต่อเด็กพิเศษ 19 คน หรือกล่าวได้ว่าอาจารย์ 1 คนดูแลเด็กพิเศษถึง 9 คน ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของเด็กพิเศษ เนื่องจากเด็กพิเศษต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ดังนั้นควรจัดอาจารย์การศึกษาพิเศษในสัดส่วน 1/3 คือ อาจารย์ 1 คนดูแลเด็กพิเศษ 3 คน การจัด แบบนี้ช่วยให้อาจารย์การศึกษาพิเศษดูแลเด็กพิเศษได้ทั่วถึง นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดเวลา ยืดหยุ่นให้กับอาจารย์การศึกษาพิเศษ เนื่องจากปัจจุบันโรงเรียนมีอาจารย์ที่สอนทั้งเด็กปกติและ เด็กพิเศษจำนวนมาก ทำให้บางเวลาอาจารย์การศึกษาพิเศษไม่สามารถเข้าร่วมการอบรม/สัมมนา

เชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานภายนอกได้ เช่น โรงพยาบาลศิริราช สมาคมแนะแนวการศึกษาพิเศษ เป็นต้น

3. อาจารย์การศึกษาพิเศษ

ควรตรวจสอบว่าตนเองมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์การศึกษาพิเศษ บกพร่องในส่วนไหนบ้าง ถ้าเป็นด้านภูมิรู้ ควรจะหาความรู้เพิ่มเติม เช่น ศึกษาต่อในระดับปริญญา ถ้าต้องการรู้ในด้านการศึกษาพิเศษอย่างถ่องแท้ การเข้ารับการอบรม/สัมมนา หรือหาความรู้เพิ่มเติมโดยวิธีอื่น ๆ เพื่อให้มีความรู้ด้านเด็กพิเศษเพิ่มมากขึ้น และควรเรียนรู้ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย นอกจากนี้อาจารย์การศึกษาพิเศษควรมีใจรักในการสอนอย่างแท้จริง และพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เด็กพิเศษเข้าใจเนื้อหาและสอบผ่านเกณฑ์ตามความคาดหวังของอาจารย์และผู้ปกครอง ซึ่งเป็นความคาดหวังที่สูงมากต่ออาจารย์การศึกษาพิเศษ